

Osoko bilkura

Donostian, 2018ko ekainaren 29an.

Batzar-agiria

Urrutia, Andres, euskaltzainburua,
Kintana, Xabier, idazkaria,
Aleman, Sagrario, diruzaina,
Coyos, Jean-Baptiste, Jagon sailburua,
Azkarate, Miren,
González de Viñaspre, Roberto,
Iñigo, Andres,
Kaltzakorta, Jabier,
Lakarra, Joseba,
Oihartzabal, Beñat,
Oñederra, Miren Lourdes,
Sagarna, Andoni,
Toledo, Ana,
Uribarren, Patxi,
Urkia, Miriam eta
Zabaleta, Patxi.

Mujika, Alfontso eta
Osa, Erramun,
zegozkien gaietan.

Ezin etorria adierazi dutenak: Adolfo Arejita, Aurelia Arkotxa, Jose Irazu “B. Atxaga”, Patxi Salaberri, Xarles Videgain eta Mikel Zalbide.

Ahalak: Adolfo Arejitak ahala Andres Urrutiari; Aurelia Arkotxak ahala Miriam Urkiari; Andres Iñigok ahala Sagrario Alemani (11:45etik aurrera); Jose Irazu “B. Atxaga”k ahala Andres Urrutiari; Patxi Salaberri ahala Andres Urrutiari; Xarles Videgainek ahala Jean-Baptiste “Battittu” Coyosi; Mikel Zalbidek ahala Andres Urrutiari.

Batzarra, 2018ko ekainaren 29an, ostiralean, egin da Donostian, Gipuzkoako Foru Aldundian.

A. Urrutia euskaltzainburuak euskaltzain guztiak agurtu eta etorririko zerrenda eta ahalak irakurri ditu. Quoruma badela egiaztatu ondoren, ekaineko Osoko bilkurari hasiera eman zaio.

1. Osoko bilkurako (2018-05-25) bilera-agiria onartzea, hala erabakiko balitz

Oharrik ez da jaso. A. Urrutia euskaltzainburuak ahoz oharren bat egin nahi den galdetuta, ez du inork halakorik egin. Ondorioz, 2018ko maiatzaren 25eko bilera-agiria onartu da.

2. Exonomastika: Munduko herriak eta etniak. Jasotako oharrak aurkeztu eta erabaki

Gaia jorratzeko A. Mujika Exonomastika batzordearen idazkaria bilera-aretora sartu da. Aditzera eman duenez, aurreko Osoko bilkuran Exonomastika batzordeak aurkeztutako proposamen berriari M. Urkiak hiru ohar egin dizkio, eta Exonomastika batzordeak, oharrak aztertu ondoren, erantzuna aurkeztu du.

M. Urkiak aditzera eman duenez, lehen proposamenean “*basotho* edo *sotho*” zeterren, eta bigarrenean *basotho* bakarrik proposatu da. Kontuan izan beharko litzateke *sothoera* hizkuntza 38. arauak jaso zuela, Lesothoko eta Hegoafrikako hizkuntza ofizialetako bat baita. Eta, hortik abiatuta, *Euskaltzaindiaren Hiztegiak* ere jaso du *sothoera* hizkuntza. Forma bietako baten alde egin behar bada, eta bata zein bestea hautatzeko pisuzko arrazoi handirik ez badago (nahiz *basotho*-k nazioartekoagoa dirudien), hizkuntzarekin parekotasuna duenaren alde azaldu da, hau da, *sotho* hartuko luke, batez ere lehendik arautua dagoena aldatzen ez hasteko.

Exonomastika batzordeak gogorarazi duenez, “*basotho* edo *sotho*” proposatu zuen batzordeak hasieran, bi arrazoiengatik. Alde batetik, herri hori izendatzeko nazioartean gehien erabiltzen den forma (frantsesa, ingelesa, katalana, italiara, alemana) *basotho* da. Horretaz gainera, endoetnonimoa ere *basotho* da, hau da, izen hori erabiltzen dute etnia horretako pertsonak beren hizkuntzan beren burua izendatzeko. Horiek horrela, batzordeak uste du *basotho* hitzari ezin zaiola ez ikusiarena egin, forma hori baita jatorrizkoa eta, era berean, nazioartean hedatua. Beste aldetik, *sothoera* glotonimoa arautu zuen Euskaltzaindiak 1999an. *Sotho* hitza existitzen da, baina gehienbat bantu hizkuntzen adar baten izenaren parte gisa erabiltzen da: sotho-tswana taldea. Basotho herriaren hizkuntza, etnoglotonimoa, *sesotho* da, eta hizkuntza horri *hegoaldeko sotho* ere esaten zaio. *Sothoera* hizkuntza-izena, beraz, ez da oso zehatza, baina, arautua zegoenez, *sotho* forma ere ontzat ematea proposatu zuen batzordeak. Ondoren, Osoko bilkurak eskatu zuenean bitasunak murriztea, bakarra uztekotan *basotho* uztea hobetsi zuen batzordeak. M. Urkiaren oharra ikusita, bere hasierako proposamenari eusten dio batzordeak: *basotho* edo *sotho*.

Bigarren oharrari dagokionez, hasierako proposamenean “*abkhaziar* edo *abkhaz*” zeterren, eta bigarrenean *abkhaz* bakarrik proposatu da, oin-oharra gehitu bada ere, abkhaziarrak Abkhaziako herritarrak direla argituz. M. Urkiak galdetu du 38. arauak jaso zuen *abkhaziera* (ofiziala Abkhaziako Errepublika Autonomoan) eta,

ondorioz, *Euskaltzaindiaren Hiztegiak* ere jaso zuena, bietarako egokia den. A. Mujikak azaldu duenez, *abkhaziera* forma onartu zen Abkhaziako hizkuntza ofiziala izendatzeko. Hizkuntza-izenen oinarrian toponimoa (*Italia* -> *italiera*) edo etnonimoa (*uzbeko* -> *uzbekera*) egoten da. Toponimoa forma *-ia* amaierakoa denean, ohiakoa da hortik eratortzea glotonimoa (adibidez, *Turkia* toponimotik *turkiera* arautu da), baina, Asiako herrialdeen kasuan, *-stan* atzikia duten toponimoetan etnonimoa hobetsi ohi da glotonimoa eratortzeko (adibidez, *Uzbekistan* eta *Tajikistan* estatuetatik ez dira *uzbekistanera* eta *tajikistanera* glotonimoak hautatu, zilegia izanda ere, herriaren izenetik eratorritako *uzbekera* eta *tajikera* baizik). Kasu honetan, *abkhaziera* hizkuntza-izena arautua dago, eta bietarako egokia da; alegia, ez dira bi hizkuntza.

Hirugarren oharra dela eta, Afganistango hizkuntza ofizialetako bat *paxtuera* da, 38. arauaren arabera (eta hala jaso du *Euskaltzaindiaren Hiztegiak* ere). Ondorioz, M. Urkiaren iritziz, *paxtun* bakarrik proposatu bada, hizkuntzaren izena aldatu eta *paxtunera* egin beharko litzateke; alegia, araua aldatzea ekarriko luke honek.

A. Mujikak azaldu duenez, *paxtuera* forma 1999an arautu zuen Euskaltzaindiak, Exonomastika batzordea sortu aurretik, 53. arauan. Horregatik proposatu zuen batzordeak hasieran bi forma ematea. Berez, ez du oso erabide egokia *paxtuera* hitzak (*-era* atzikia zeri erantsi da arazoa, "paxtu/paxto", berez, hizkuntzaren izena baita, etnoglotonimoa). Arautua zegoenez, *paxtu* ere ematea proposatu zuen batzordeak, araututako *paxtuerari* oinarri bat eman nahian. Bestela, etniaren izena *-n* letraz amaitzen da. Horretan ez dago zalantzarik. Latindar alfabetoan eta baita arabiar alfabetoan ere gure <ene> letrari dagokion grafema dago amaieran. Horretan bat datoz inguruko erdarak, baita *paxtuera* bera eta *hindustanera* ere. Horregatik, bakarra uztekotan, *paxtun* laga beharko litzateke. Etnia-izen garrantzitsua da, eta maiz agertzen da komunikabideetan. Hizkuntza-izena, berriz, askoz maiztasun txikiagokoa da. Horregatik guztiagatik, hau proposatzen du batzordeak: etnia-izena *paxtun* arautzea, 1999an arautako *paxtuera* hizkuntza-izena kentzea eta *paxtunera* izenaz ordezte.

Eztabaidatu ondoren, hau erabaki du Osoko bilkurak. Alde batetik, *basotho* edo *sotho* uztea. *Abkhaz* lagatzea. Azkenik, *paxtun* dela eta, 1999an araututako *paxtuera* hizkuntza-izenaren ordeztzea, *paxtunera* jartzea, eta forma hori agertzen den arauetan (38. arauan eta 53. arauan) ordezte eta *Euskaltzaindiaren Hiztegiaren* hurrengo bertsioan ere kontuan hartzea.

**3. “Euskaltzaindiaren Hiztegia. Adierak eta adibideak” batzorde ahaldundua-
ren oharrak (V). Jasotako oharrak aztertu eta erabakiak hartu**

Aurreko Osoko bilkuran aurkeztu zen zerrendari inork ez dio oharririk egin. Beraz, maiatzean eskatu zen *gazta* sarrerako *Ernonkariko gazta* adibidea ezabatuta, ontzat eman da zerrenda osoa.

**4. “Euskaltzaindiaren Hiztegia. Adierak eta adibideak” batzorde ahaldundua-
ren oharrak. 186. eta 187. arauak jasotako lexiko arrunteko hainbat hitz berri**

Maiatzeko Osoko bilkuran proposatutako zerrendari inork ez dio oharririk egin. Beraz, *justiziati* sarrerako definizioa moldatu eta *Zah.* markarekin jasoko da, maiatzeko bileran eskatu zen moduan. Bestalde, 187. arauko zerrendari A. Iñigok hiru ohar egin dizkio (*frantsestu, suni, xii*), eta 186koari P. Zabaletak bakarra (*inpo-
tente*).

A. Iñigoren lehenengo iruzkina onartu du batzordeak. *Suni* eta *xii* sarreretako definizioetan, aldiz, ‘Mahomet’ erabili dela aipatu du, eta ea ez al den ‘Mahoma’ erabiltzen ahal, ustez, ezagunagoa eta erabiliagoa dena. 181. arauak biak onartu zituenenez, ‘Mahomet’ jasotzearen alde azaldu dira euskaltzainak, eta *xiismo* sarrerako ‘Mahoma’ ere moldatzea proposatu dute. Dena den, oharrak egiteko epea zabaldu da, uztailearen 15a arte.

**5. “Euskaltzaindiaren Hiztegia. Adierak eta adibideak” batzorde ahaldundua-
ren oharrak (VI). Jasotako oharrak aztertu eta erabakiak hartu.** Maiatzeko bile-
ran proposatutako zerrendari inork ez dio oharririk egin. Beraz, maiatzean aipatu
zen *immunitate* sarreraren definizioa moldatuta, ontzat eman da zerrenda.

**6. “Euskaltzaindiaren Hiztegia. Adierak eta adibideak” batzorde ahaldundua-
ren oharrak (VII). Aurkeztu**

Zerrenda berria aurkeztu du batzorde ahaldunduko idazkariak, hiru ohargilek egindako oharrak eta egitasmoko kideek emandako erantzun arrazoituak biltzen dituen. Bileran bertan hiru eskaera egin dituzte euskaltzainek: *izen* sarrerako 2. adieraren definizioa berrikusteko; *kolektibitate* sarreraren adiera berria aztertzeko (Frantziako ordenamendu juridikoan figura juridiko propioa dena); eta *kolosal* sa-

rrerako 2. adiera predikatu gisa bakarrik erabiltzen den begiratzeko.

Aurkezpena egin ondoren, uztailearen 15a arte oharrak egiteko epea zabaldu da.

7. Euskaltzain urgazleak (Bizkaia, Gipuzkoa eta Ipar Euskal Herria). Deialdia

Proposamena ez da aurkeztu. Izan ere, zerrenda adosteko asmoz, Zuzendaritzak Bizkaian, Gipuzkoan eta Ipar Euskal Herrian bizi diren eta akademiaren bizitza instituzionalean parte hartzen duten euskaltzain osoekin egin nahi zituen bilkurak ez dira egin, agenda kontuak tarteko. Bilkura horiek datozen egunetan egingo dira. Denbora aurrera doanez, Zuzendaritzak jada bost urtetik gora batzordeetan eta lantaldeetan sarritasunez parte hartzen duten pertsonak euskaltzain urgazle izendatzea proposatu du, Mendeurrena igaro osterako utziz, bestelako urgazleen izendapena, kanpotarrak barne. Horrela, 11 bat pertsona izendatu daitezke, eta talde honi Ahoskera batzordeko beste kide baten izena gehituko litzaiokie (guztira, 12 euskaltzain urgazle berri).

Memento, gaia bere horretan laga da. Datozen egunetan bilkurak eginen dira eta uztailearen 20an zerrenda adostu bat ekartzen saiatuko da Zuzendaritza.

8. Esku artekoak

8.1. Manex Pagola ohorezko euskaltzainaren heriotzaren berri. M. Pagola idazle, kantari, politikari eta ohorezko euskaltzaina hil zen ekainaren 7an. Osoko bilkuraren izenean familiari doluminak aditzera ematea erabaki da.

8.2. Euskaltzaindiaren eta EAEko herri-aginteen arteko Programa-kontratuaren indarraldia urte batez luzatu da. 2019ko udaberrian Arabako, Bizkaiko eta Gipuzkoako Batzar Nagusietarako hauteskundeak izango direnez gero, Euskaltzaindiak eta EAEko herri-aginteek 2018. urtera arte indarrean dagoen Programa-kontratuaren iraunaldia urte batez luzatzea erabaki dute, 2018ko ekainaren 7an eginiko Jarraipen batzordean.

8.3. Comité Internacional Permanent des Linguistes elkartean Euskaltzaindiaren ordezkariak. Zuzendaritzak A. Urrutia euskaltzainburua eta ordezkoa, Jean-Baptiste “Battittu” Coyos, izendatu ditu, 2018ko ekainaren 7an eginiko bilkuraren.

8.4. Hurrengo bilkurak

Uztailaren 12an, “Euskararen erabileraren gakoak” izenburutzat jardunaldia egingo da Bilbon, Sabino Arana Fundazioaren egoitzan. Jardunaldia Euskaltzaindiaren Sustapen batzordearen eta Sabino Arana Fundazioaren arteko lankidetzaren emaitza da. Egitaraua banatu eta azaldu da.

Uztailaren 20an Bilbon, Osoko bilkura egingo da Bizkaiko Foru Aldundiaren Foru Jauregian.

Uztailaren 20an Bilbon, Euskaltzaindiaren Mendeurrenean aurreikusitako Oho-rezko Patronatua eratzeke ekitaldia egingo da Bilbon, Bizkaiko Foru Aldundiaren egoitzan.

9. Azken ordukoak

Azken ordukorik ez da egon.

Eta beste aztergairik ez dela, 13:30ean Osoko bilkura bukatutzat eman da.

Euskaltzainburua,
Andres Urrutia

Idazkaria,
Xabier Kintana